

Näringsdepartementet

n.registiator @regeringskansliet.se

n.remitter.ff @regeringskansliet.se

Slutbetänkande Ett land att besöka-en samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring SOU 2017:95

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 3 januari 2018 mottagit rubricerat ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande:

Sveriges geologiska undersökning, SGU, är myndigheten för frågor om berg, jord och grundvatten. I rollen som förvaltningsmyndighet för frågor som rör Sveriges geologiska beskaffenhet kommer SGU i kontakt med entreprenörer, organisationer och andra inom besöksnäringen som till exempel vill ha hjälp med geologisk expertkunskap, förmedling av geologi eller information om geoparker. Vi har sedan 2013 anordnat workshops med temat "Geoparker och geoturism". En geopark är ett geografiskt avgränsat område med viktiga geologiska naturvärden. I en geopark arbetar man för en ökad allmän kunskap om geologi, landskapets utveckling, nutida geologiska processer och deras påverkan på samhället. Sambandet mellan det geologiska arvet och andra natur- och kulturvärden är också av största intresse eftersom de geologiska förutsättningarna ofta utgör grunden till dem. Att stärka det lokala näringslivet genom geoturism är en stor del av geoparkens arbete där ett hållbart nyttjande av definierade besöksmål står högt i fokus.

Workshopen om geoparker har anordnats på olika ställen i Sverige tillsammans med en lokal samarbetspartner, och har varit mycket uppskattade. Årets workshop hålls på Öland den 25 april i samarbete med världsarvet Södra Ölands odlingslandskap.

Sedan 2016 står UNESCO bakom ett internationellt nätverk med fler än 100 geoparker. I Sverige finns det idag ingen UNESCO-geopark. 2013 initierade SGU "Svensk geopark", ett tänkt nätverk av framtida geoparker i Sverige, som skulle kunna vara ett första steg för intresserade områden att bli en del av det internationella nätverket. SGU har i år tagit fram beslutskriterier och definierat hur en ansökningsprocess till att bli definierad som "Svensk geopark" går till. Tillsammans med en referensgrupp, som är utsedd av SGU, görs bedömning om sökande uppfyller kriterier för att bli "Svensk geopark". SGU fattar sedan beslut. Den första ansökan kom in till SGU hösten 2017 och under 2018 kan "Siljansringen" bli förklarad till den första "Svenska geoparken"

Geoturism är ett av många segment inom naturturism som inte omnämns i utredningen. Inom geoturismen använder man sig av de geologiska förutsättningarna för att skapa möjligheter inom besöksnäringen. Det är ett komplement till övrig naturturism och kulturturism eftersom de geologiska förutsättningarna ofta är en stor del av till de natur- och kulturvärden som besöksnäringen är intresserad av, men det är också ett segment som står på egna ben.

Geoturism inom besöksnäringen står för innovation eftersom det är en underutnyttjad del av naturturismen och därför ett segment med mycket stor potential. SGU ser genom sitt arbete att det finns ett mycket stort intresse för geoturism inom besöksnäringen, vilket stärker den bilden.

SGU har låtit göra en samhällsekonomisk analys av geoturism.

Rapporten har analyserat olika aspekter av besöksnäringen med direkta och indirekta användarvärden. I rapporten presenteras en genomgång av befintliga data om turismen i Sverige utifrån Tillväxtverkets statistik. En sammanställning visar att besöksmål med geologiskt innehåll har en storleksordning om cirka 14 miljoner besökare per år och sett till turismen totalt sett i Sverige motsvarar detta cirka 10 procent. Eftersom turismen omsatte drygt 270 miljarder år 2014, skulle möjligen en omsättning om 27 miljarder kunna tillskrivas besöksmål som delvis innehar geologiskt intressanta aspekter.

Mer om den går att läsa här: https://www.sgu.se/globalassets/om-sgu/nyheter/2017/samhallsekonomisk-vardering-av-geoturism_wsp_2017-06-15.pdf

Mer om geoturism finns att läsa på SGUs hemsida:

<https://www.sgu.se/samhallsplanering/naturvarden/geoturism/>

SGU anser att det är ett bra förslag att ett Nationellt besöksnäringforum inrättas som kan verka för en utveckling av besöksnäringen. Vi har inga synpunkter på hur besöksnäringens forum ska organiseras. SGU är förvaltningsmyndighet för frågor om Sveriges berg, jord och grundvatten och med ett tydligt näringspolitiskt uppdrag, där geoturism är en del. Därför ser vi att SGU har en självklar plats i myndighetsgruppen för det Nationella besöksnäringens forumet.

SGU har en bred geologisk kompetens som genom deltagande i olika projekt med koppling till besöksnäring har tillämpats. Potential för utveckling inom området är

stor, samtidigt som våra resurser är begränsade och en bredare insats skulle kräva en förstärkning.

SGU anser att utredningens uppsatta mål är en nödvändighet och förutsättning för besöksnäringens långsiktiga hållbarhet och att samverkan och samspel mellan de många olika inriktningar inom besöksnäringen som nämns i utredningen är en mycket viktig komponent som ger ökade möjligheter till utveckling. Ett segment inom naturturismen med stora möjligheter och potential att tillsammans eller på egen hand bidra till en ökad besöksnäring är geoturism.

Utredningens strategiska insatsområden och delmål

Kap 5 Digitaliserad besöksnäring med fokus på delning- och plattformsekonomi:

Förslaget inom 'Digitaliserad besöksnäring med fokus på delning och plattformsekonomi' kan verkligen främja näringslivsutveckling, förenkla för företagande inom natur- och kulturturism samt verka för en hållbar näring, vilket vi ser positivt på. Flertalet företag inom näringen är småföretag och en förbättrad digitalisering kommer att underlätta deras verksamhet. En väl fungerande digital infrastruktur är en förutsättning för digitala verktyg som kan användas inom förmedling, marknadsföring och företagets administration.

Kap 6 Kompetensförsörjning:

SGU anser att de tre förslag som ges inom området kan bidra till att stärka kompetensförsörjningen och därmed främja tillväxten inom besöksnäringen. Kompetensförsörjning och digitalisering är också ömsesidigt beroende av varandra, där en ökad digitalisering främjar en ökad kompetensförsörjning vad gäller förmedling av upplevelser och kunskap.

SGU ser att det finns ett behov av geologisk kunskap hos etablerade besöksmål med fokus på natur, kultur och industrihistoria, där geologi genom geoturism kan agera som ett innovativt komplement till andra värden. Då den geologiska kunskapen ofta inte finns vid besöksmålen handlar det om att öka kompetensen.

Kap 7 Utveckling, innovation och forskning:

SGU ser förslaget att ge statliga forsknings- och innovationsmyndigheter, i uppdrag att, med utgångspunkt i myndigheternas grunduppdrag, inventera hur deras organisationer och bedömargrupper är kompetensförsörjda för att bemöta besöksnäringen är bra.

Kap 10 Naturturism:

SGU anser att förslaget att regeringen som en del i framtagandet av en nationell, strategi för hållbar turism och växande besöksnäring formulerar och antar politiska mål och en delstrategi för utveckling av naturturism är bra. Då SGU är som statligt myndighet under näringsdepartementet med intresse för näringslivsutveckling och geoturismfrågor är SGU en självklar myndighetspartner i det här arbetet.

Förslaget att ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samverkan med Riksantikvarieämbetet utveckla ett förslag för hur skyddade natur- och kulturområden, inklusive nationalparker, och biosfärområden kan användas för utveckling av natur- och kulturturism för inhemska och inkommande besökare är positivt. För att få en större helhetssyn ska uppdraget göras i samråd med SGU rörande geologiska naturvärden, förutsättningar och upplevelser, samt att framtida geoparker ska ingå i uppdraget.

Förslaget att ser över Sveaskogs ägardirektiv så att de tydligare inkluderar uppdraget att utveckla ekoparkerna utifrån, värden för naturturism, friluftsliv, kulturturism, ekologi och biologisk mångfald, så att de därmed bättre reflekterar potentialen i att utveckla naturturism på statlig mark är bra. Här bör även begreppet geologisk mångfald finnas med eftersom det är grunden för landskapskaraktären, ofta är en förutsättning för den biologiska mångfalden och är en del av skogens kulturella ekosystemtjänster.

Under rubriken 10.4 Hållbar utveckling i naturmiljö konstaterar utredningen att ett fördjupat arbete med utveckling av svensk naturbaserad turism måste inkludera ett fokus på hållbarhet. Att tydliga hållbarhetskrav bör ställas när offentliga medel används för projekt och investeringar. I samband med detta ger man förslag att använda Sveriges biosfärområden som modellområden. Inom UNESCO finns det även Geoparker vilka kan fungera som modellområden. En geopark är ett område där man redan identifierat att geologiska naturvärden är en förutsättning för besöksnäringen. Inom en geopark arbetar man även med förmedling av kunskap, lyfter geologiska frågeställningar, främjar regional utveckling och arbetar för en hållbar näring. Styrkan med en geopark är att man här lyfter fram kopplingen mellan geologiska värden och andra natur- och kulturvärden för att främja besöksnäringen med inhemska och internationella besökare och öka kunskapen om geologins betydelse i samhället. I Sverige finns det idag inga geoparker, men i flera delar av landet finns det intresserade regioner som arbetar aktivt för att bli geoparker.

Kap 11 Kulturturism:

Förslaget att regeringen som en del i framtagandet av en nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring formulerar och antar politiska mål och en delstrategi för utveckling av kulturturism är bra, och det är bland annat i linje med Riksantikvarieämbetets regeringsuppdrag att främja attraktiva natur- och kulturmiljöer "Gruvuppdraget". Vi ser stora möjligheter att förbättra samspelet mellan geologiska företeelser och besöksmål med höga kulturmiljövärden, ett exempel är gruvmiljöer där geologin är en förutsättning. Det finns i många fall en direkt koppling mellan geologiska förhållanden och kulturhistoriska besöksmål. SGU ser förslaget att ge Riksantikvarieämbetet i uppdrag att i samarbete med Tillväxtverket och i nära dialog med Världsarv i Sverige och Naturvårdsverket, utveckla en plan för hållbar besöksmålsutveckling av världsarven i Sverige, kopplad till Riksantikvarieämbetets nationella världsarvsstrategi som positivt.

Då flertalet av världsarven antingen är utnämnda helt eller delvis på geologiska grunder (Höga Kusten och Lapponia) eller är mycket beroende av de geologiska förutsättningarna i området (Falun Koppargruva, Södra Ölands odlingslandskap och Engelsbergs bruk), ska SGU vara med i detta arbete som geologisk expertmyndighet. SGU samverkar idag med världsarven Höga Kusten (interreg-projektet LYSTRA, 2018-2020) och Södra Ölands odlingslandskap (Geopark och geoturism workshop 2018).

Kap 13 Evenemang och möteslandet Sverige:

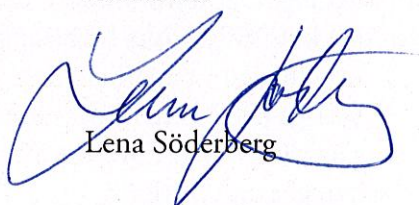
Dessa tillfällen kan användas som skyltfönster för natur- och kulturturism, ett tydligt exempel där samverkan mellan olika turismsegment kan ske och då ge en ökad besöksnäring.

Kap 14 Regler tillstånd och tillsyn

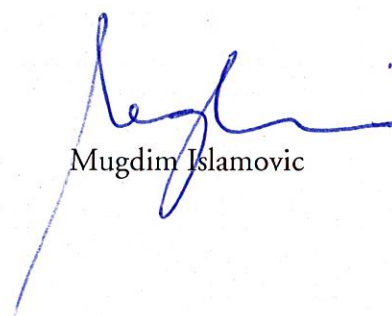
Under rubriken 14.8 Företagens villkor som strategiskt intresseområde delar SGU förslagets inriktning. Det är av stor vikt att företagarnas förutsättningar förbättras.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Lena Söderberg.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeologer Linda Wikström, Kristian Schoning, Lena Lundqvist, Gunnel Ransed och Sven Lundqvist samt utredaren Peter Åkerhammar deltagit. Föredragande har varit enhetschef Mugdim Islamovic.

Lena Söderberg

Mugdim Islamovic